

ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКООПСІЛКИ
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Вищого навчального закладу
Укоопспілки «Полтавський
університет економіки і торгівлі»
18 квітня 2019 року № 88-Н

Форма № П-2.03

Кафедра туристичного та готельного бізнесу

ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
**«Спеціалізований туризм
(екологічний, спортивний,
лікувально-оздоровчий)»**

з підготовки здобувачів
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Галузь знань	24 Сфера обслуговування <i>(код і назва)</i>
Спеціальність	242 Туризм <i>(код і назва)</i>
Спеціалізація (за наявності)	- <i>(код і назва)</i>
Освітня програма	Туризм <i>(назва)</i>

Полтава 2019 рік

Укладач програми:

Карпенко Н. М., доцент кафедри туристичного та готельного бізнесу Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі».

Рецензенти програми:

Пасека С. Р., д. е. н., професор, завідувач кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького;

Роскладка Н. О., д. е. н., професор, професор кафедри туризму та рекреації Київського національного торговельно-економічного університету.

Програму навчальної дисципліни схвалено і обговорено на засіданні кафедри туристичного та готельного бізнесу

Протокол засідання кафедри від 27 серпня 2019 р., № 1

Завідувач кафедри туристичного та готельного бізнесу д.е.н., професор _____ Г. П. Скляр
(підпис)

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньої програми «Туризм», к.е.н. _____ Ю. В. Карпенко
(підпис)

ПОГОДЖЕНО:

Голова науково-методичної ради, д.е.н., професор _____ Н. С. Педченко
(підпис)

КОРОТКА АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Спеціалізований туризм (екологічний, спортивний, лікувально-оздоровчий)» охоплює ключові теоретико-методологічні та практичні основи ефективної організації трьох важливих різновидів спеціалізованого туризму: екологічного, спортивного та лікувально-оздоровчого. Основна увага при вивченні дисципліни приділяється: ознайомленню з сутнісними характеристиками екологічного, спортивного та лікувально-оздоровчого туризму, ресурсною базою, сучасними тенденціями розвитку, світовими та вітчизняними центрами й регіонами поширення, основними принципами їх організації, методами та технологіями розробки відповідних спеціалізованих туристичних продуктів.

Учебная дисциплина «Специализированный туризм (экологический, спортивный, лечебно-оздоровительный)» охватывает ключевые теоретико-методологические и практические основы эффективной организации трех важных разновидностей специализированного туризма: экологического, спортивного и лечебно-оздоровительного. Основное внимание при изучении дисциплины уделяется: ознакомлению с существенными характеристиками экологического, спортивного и лечебно-оздоровительного туризма, ресурсной базой, современными тенденциями развития, мировыми и отечественными центрами и регионами распространения, основными принципами их организации, методами и технологиями разработки соответствующих специализированных турпродуктов.

The discipline «Specialized tourism (ecological, sports, health-improving)» covers the key theoretical, methodological and practical foundations of effective organization of three important varieties of specialized tourism: ecological, sports and health-improving. The main attention in the study of the discipline is paid to: acquaintance with the essential characteristics of ecological, sports and health tourism, resource base, current trends, world and domestic centers and regions of distribution, basic principles of their organization, methods and technologies of development of relevant products.

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Спеціалізований туризм (екологічний, спортивний, лікувально-оздоровчий)» укладена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності «Туризм» освітня програма Туризм, затвердженої наказом по університету від 22 березня 2019 р., № 60.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є фактори, сучасні тенденції, проблеми, перспективи, принципи організації та географія розвитку екологічного, спортивного туризму й лікувально-оздоровчого туризму в Україні та у світі.

Метою дисципліни є формування у студентів цілісного уявлення про умови та фактори розвитку екологічного, спортивного та лікувального туризму, їх суспільне значення, специфіку, форми, принципи та сучасні технології проектування й просування екологічних, спортивних й лікувально-оздоровчих турів.

Програмні компетентності відповідно до освітньо-професійної програми:

загальні: здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні (K01); здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя (K02); здатність діяти соціально відповідально та свідомо (K03); здатність до критичного мислення, аналізу і синтезу (K04); прагнення до збереження навколишнього середовища (K05);

спеціальні, фахові, предметні: знання та розуміння предметної області та розуміння специфіки професійної діяльності (K15); здатність аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал територій (K17); розуміння сучасних тенденцій і регіональних пріоритетів розвитку туризму в цілому та окремих його форм і видів (K19); розуміння процесів організації туристичних подорожей і комплексного туристичного обслуговування (готельного, ресторанного, транспортного, екскурсійного, рекреаційного (K20);

здатність розробляти, просувати, реалізовувати та організовувати споживання туристичного продукту (К21); здатність забезпечувати безпеку туристів у звичайних та складних форс-мажорних обставинах (К23); здатність діяти у правовому полі, керуватися нормами законодавства (К29).

Програмні результати навчання відповідно до освітньо-професійної програми. В результаті освоєння дисципліни студент повинен:

знати і розуміти основні форми і види туризму, їх поділ (ПР03);
пояснювати особливості організації рекреаційно-туристичного простору (ПР04);

аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал території (ПР05);
застосовувати у практичній діяльності принципи і методи організації та технології обслуговування туристів (ПР06);

ідентифікувати туристичну документацію та вміти правильно нею користуватися (ПР08);

організувати процес обслуговування споживачів туристичних послуг на основі використання сучасних інформаційних, комунікаційних і сервісних технологій та дотримання стандартів якості і норм безпеки (ПР09);

діяти у відповідності з принципами соціальної відповідальності та громадянської свідомості (ПР16);

адекватно оцінювати свої знання і застосовувати їх в різних професійних ситуаціях (ПР18);

приймати обґрунтовані рішення та нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності (ПР21);

професійно виконувати завдання в невизначених та екстремальних ситуаціях (ПР22);

Навчальна дисципліна є вибірковою.

Форма підсумкового контролю знань – ПМК (залік).

ПРОГРАМНИЙ ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль 1. Теоретико-методологічні основи, особливості організації та основні регіони й центри розвитку екологічного та спортивного туризму

Тема 1. Концептуальні основи екологічного туризму

Сутність поняття «екологічний туризм». Історія розвитку екологічного туризму у світі та в Україні. Основні концепції та моделі екологічного туризму. Функції, принципи, види екотурів.

Правові засади розвитку екотуризму в Україні. Міжнародні та вітчизняні громадські організації, що займаються питаннями підтримки й розвитку екологічного туризму

Тема 2. Ресурсна база та основні регіони розвитку екологічного туризму у світі

Зміст понять «екотуристичні ресурси», «екотуристичний потенціал території». Природоохоронні території (акваторії) як ресурсна база розвитку екологічного туризму. Основні регіони розвитку екологічного туризму у світі. Основні регіони розвитку екологічного туризму в Україні.

Тема 3. Технологія розробки, організації та проведення екотурів

Особливості та етапи туроперейтингу в екотуризмі. Основні принципи та вимоги до організації екотурів. Критерії екологічності турів. Проектування екотурів. Екологічні маршрути та стежини. Проведення екотуру. Обов'язки керівника групи.

Тема 4. Етика та безпека в екологічному туризмі

Чинники та види небезпеки в екологічному туризмі. Психологічний та медичний аспекти подолання екстремальних ситуацій. Технології мінімізації негативного впливу на навколишнє середовище в екологічному туризмі. Екологічне виховання туристів як необхідна умова безпеки туристичних подорожей.

Тема 5. Концептуальні основи організації спортивного туризму

Сутність, функції, історичні аспекти розвитку, форми та види спортивного туризму. Нормативно-правова база розвитку спортивного туризму. Безпека у спортивному туризмі.

Тема 6. Основні методичні підходи до організації спортивного туризму та розробки спортивних й спортивно-оздоровчих турів

Специфіка організації спортивних турів. Категорійні та не категорійні походи. Індивідуальне, групове та спеціальне спорядження у спортивному туризмі. Варіанти вибору маршруту та психологічні аспекти комплектування групи. Засоби орієнтування та їх використання. Вимоги до керівників туристичних груп.

Тема 7. Характерні риси та особливості організації різних видів спортивного туризму

Особливості розробки, організації та проведення пішогодного, водного, гірського, лижного, гірськолижного, велосипедного туризму. Основні регіони розвитку різних видів спортивного туризму в Україні та в світі.

Модуль 2. Лікувально-оздоровчий туризм як вид туристичної діяльності

Тема 8. Основні напрями та форми лікувально- оздоровчого туризму

Місце лікувально-оздоровчого туризму в структурі туристичної діяльності. Понятійно-термінологічний апарат лікувально-оздоровчого туризму: «лікувальний туризм», «оздоровчий туризм», «медичний (клінічний)» туризм, «санаторно-курортне лікування», «курорт», «бальнеологічні ресурси». Основні напрями та структура лікувально-оздоровчого туризму. Особливості лікувально-оздоровчого туризму як напрямку туристичної діяльності. Сучасні моделі організації лікувально-оздоровчого туризму.

Тема 9. Історія виникнення та розвитку лікувально-оздоровчого туризму в Україні та у світі

Основні періоди розвитку лікувально-оздоровчого туризму у світі та їх характеристика. Розвиток лікувально-оздоровчих процедур з використання цілющих властивостей природних факторів в Давній Греції. Лікувально-оздоровчий туризм в середні віки. Виникнення перших водо- та грязьоздоровниць в Європі. Сучасні тенденції розвитку лікувально-оздоровчого туризму у світі. Історія виникнення та розвитку лікувально-оздоровчого туризму в Україні. Основні етапи розвитку санаторно-курортного лікування в Україні. Сучасні тенденції розвитку лікувально-оздоровчого туризму в Україні.

Тема 10. Ресурсна база лікувально-оздоровчого туризму

Фактори розвитку лікувально-оздоровчого туризму. Природні ресурси як основа розвитку лікувально-оздоровчої діяльності: клімат, рельєф, мінеральні та термальні води, лікувальні грязі, поверхневі прісні води, морські басейни, біоценози та ін.. Інфраструктурні ресурси лікувально-оздоровчого туризму: санаторно-курортне господарство, типи курортів, види лікувально-оздоровчих закладів. Роль людських ресурсів в організації лікувально-оздоровчого туризму. Вимоги до персоналу в лікувально-оздоровчих туристичних закладах.

Тема 11. Сучасні методи та технології в лікувально-оздоровчому туризмі

Сучасні напрями санаторно-курортного лікування: бальнеолікування, пелотерапія, кліматотерапія, аеротерапія, таласотерапія, дієтотерапія, кінезітерапія, фізіотерапія, нетрадиційні методи оздоровлення. СПА-технології в програмах лікувально-оздоровчих турів. Поняття про медичний (клінічний туризм). Основні групи захворювань для медичного туризму. Країни, що спеціалізуються на медичному туризмі. Реабілітація в лікувально-оздоровчому туризмі.

Тема 12. Технології туроперейтингу в лікувально-оздоровчому туризмі

Особливості проектування лікувально-оздоровчих турів. Розробка лікувально-оздоровчих програм (рекреаційних лікувально-оздоровчих

циклів). Характеристика лікувально-оздоровчого туристичного продукту. Організація просування (реалізації) лікувально-оздоровчих турів. Документообіг в лікувально-оздоровчому туризмі. Санаторно-курортна пугівка. Ліцензування, сертифікація, та стандартизація санаторно-курортних послуг.

Модуль 3. Географія лікувально-оздоровчого туризму у світі та в Україні

Тема 13. Лікувально-оздоровчий туризм в Європі

Особливості розвитку лікувально-оздоровчого туризму в країнах Західної Європи. Просторова організація лікувально-оздоровчого туризму в країнах Східної Європи. Основні центри лікувально-оздоровчого туризму в Середземноморському рекреаційно-туристичному районі. Лікувально-оздоровчий туризм в Росії, країнах Балтії, Молдові та Білорусі. Чинники розвитку та кластери медичного туризму в Німеччині, Польщі, Італії, Швейцарії, Бельгії, Великобританії, Австрії, Чехії, скандинавських країнах

Тема 14. Лікувально-оздоровчий туризм в країнах Азії

Особливості розвитку лікувально-оздоровчого туризму в країнах Південно-Західної Азії (Туреччина, Кіпр, ОАЕ, Ізраїль та ін.). Основні центри медичного (клінічного) туризму в Туреччині та Ізраїлі. Найбільші центри лікувально-оздоровчого туризму в країнах Південної Азії (Індія, Непал, Бангладеш, Шрі-Ланка, Мальдівська Республіка). Традиційні та нетрадиційні лікувально-оздоровчі технології в країнах Східної та Південно-Східної Азії (Таїланд, В'єтнам, Малайзія, Сінгапур). Сучасні тенденції розвитку лікувально-оздоровчого туризму в країнах Закавказзя та Центральної Азії.

Тема 15. Лікувально-оздоровчий туризм в країнах Американського туристичного регіону

Фактори розвитку лікувально-оздоровчого туризму в країнах Північної, Центральної та Південної Америки. Найбільші центри лікувально-оздоровчого туризму: США – Маммот-Спрингс, Хибер-Спрингс, Саратога – Спрингс, Колорадо-Спрингс, Хот-Спрингс, Маут-Клеменс, Палм-Мпрингс, Лонг-Біч; Канади – Сент-Катарінс, Банф;

Аргентини- Вільявісенсіо, Терма-де-Копаху; Куби – Варадеро, Гавана (Тарара); Чилі – Термас-де-Чильян, Лос-Ріос. Медичний (клінічний) туризм в США та на Кубі.

Тема 16. Лікувально-оздоровчий туризм в країнах Африки, Австралії та Океанії

Фактори розвитку лікувально-оздоровчого туризму в країнах Африки. Курорти Тунісу та Марокко, приморські кліматичні курорти Єгипту. Центри лікувально-оздоровчого туризму в Кенії та ПАР. Ресурси лікувально-оздоровчого туризму в Австралії. Приморські кліматичні курорти Австралії – Золотий Берег, Дейд-рим-Айленд, Кернс. Можливості розвитку лікувально-оздоровчого та медичного туризму в Новій Зеландії.

Тема 17. Територіальна організація лікувально-оздоровчого туризму в Україні

Фактори розвитку лікувально-оздоровчого туризму в Україні. Типи курортів в Україні та їх розміщення. Лікувальний профіль санаторно-курортних закладів: лікування системи кругообігу; лікування захворювань нервової системи; лікування захворювань органів травлення; лікування органів дихання, лікування захворювань опорно-рухового апарату; лікування органів сечостатевої та ендокринної системи. Найбільші лікувально-оздоровчі туристичні кластери України: на заході (Трускавець, Моршин, Ворохта, Любень Великий, Немирів, Синяк, Черче, Саян, Шкло, Яремче), на півночі та північному сході країни (Березовські Мінеральні води, Горинь, Качанівка, Рай-Оленівка), в центральній частині (Миргород, Пуща-Водиця, Біла Церква, Боярка, Ворзель, Соснівка, Хмільник), в південній частині (Одеська група курортів, Очаків, Бердянськ, Гопри, Приморськ, Скадовськ, Кирилівка, Євпаторія, Саки, Ялта, Алушка, Алушта). Сучасний стан та перспективи розвитку медичного (клінічного) туризму в Україні.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні

1. Бейдик О. О. Рекреаційні ресурси України: навчальний посібник / О.О. Бейдик. – К.: Альтерпрес, 2009. – 400 с.
2. Грабовський Ю. А. Спортивний туризм. Навчальний посібник. / Ю. А. Грабовський, О. В. Скалій, Т. В. Скалій. – Тернопіль: Навчальна книга- Богдан, 2008 – 304 с.
3. Дмитрук О. Ю. Екологічний туризм. Сучасні концепції менеджменту і маркетингу: навч. посіб. / О. Ю. Дмитрук. – 2-е вид., перероб. і доп. – К.: Альтерпрес, 2004. – 192 с.
4. Кифяк В. Ф. Організація туризму: навчальний посібник / В. Ф. Кифяк. – Чернівці: Книги-XXI, 2008. – 304 с.
5. Любіцева О. О. Туристичні ресурси України: навч. посібник / О. О. Любіцева, Є. В. Панкова, В. І. Стафійчук. – К.: Альтерпрес, 2007. – 369 с.
6. Петрук В.Г. та ін. Екогеографія та екотуризм: підручник / В. Г. Петрук, О. В.Бондарчук, І. А. Трач, О. Ю. Панасюк, Ю. І. Царук, В. Д. Ваколук. – Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2016. – 178 с.
7. Сорокіна Г. О. Екологічний туризм: навч. посібник / Г. О. Сорокіна. – Луганськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2013. – 206 с.
8. Тимошенко Л. О. Спортивний туризм: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. фіз. виховання і спорту: у 2 ч. / Л. О. Тимошенко, К. В. Лабарткава. – Львів: ЛДУФК, 2012. – Ч. 1. – 150 с.
9. Тимошенко Л. О. Спортивний туризм: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. фіз. виховання і спорту: у 2 ч. / Тимошенко Л. О., Лабарткава К. В. – Львів: ЛДУФК, 2014. – Ч. 2. – 176 с.
10. Фокін С.П. Спортивний туризм: навч.-метод. посібник / С. П. Фокін. – К.: Вид-во Нац. авіац. ун-ту «НАУ-друк», 2009. – 140 с.
11. Фоменко Н. В. Рекреаційні ресурси та курортологія: навч. посібник / Н. В. Фоменко – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 312 с.
12. Щур Ю. В. Спортивно-оздоровчий туризм: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Ю. В. Щур, О. Ю. Дмитрук. – К.: Альтерпрес, 2003. – 232 с.

Додаткові

13. Курортні ресурси України. – К.: ЗАТ «Укрпрофоздоровниця»; «Тамед», 1999. – 314 с
14. Мальська М. П. Міжнародний туризм і сфера послуг: підручник / М. П. Мальська, Н. В. Антонюк, Н. М. Ганич. – К.: Знання, 2008. – 661 с.
15. Масляк П. О. Рекреаційна географія: навч. посібник / П. О. Масляк. – К.: Знання, 2008. – 343 с.
16. Фокін С. П. Організація активного туризму: метод. рек. [для студ. вищ. навч. закл.] / С. П. Фокін. – К.: КУТЕП, 2003. – 104 с.

Електронні ресурси

17. Вимоги безпеки на гірськолижних трасах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://donlegion.com/index.php?aid=50> (дата звернення: 05.08.2019).
18. Про курорти: Закон України від 05.10.2000 р. № 2026-III. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2026-14> (дата звернення: 01.08.2019).
19. Про оздоровлення та відпочинок дітей: Закон України від 04.09.2008 р. № 375-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/375-17> (дата звернення: 01.08.2019).
20. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 р. № 1264–XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1264-12> (дата звернення: 01.08.2019).
21. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 р. № 85/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 17.08.2019).
22. Про туризм: Закон України від 15 вересня 1995 р. № 324/95-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 19.08.2019).
23. Сайт Всесвітньої туристичної організації ООН [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.unwto.org (дата звернення: 17.08.2019).
24. Сайт Міжнародної екотуристичної організації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ecotourism.org (дата звернення: 17.08.2019).

25. Сайт Української Асоціації активного та екологічного туризму [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uaeta.org> (дата звернення: 17.08.2019).

26. Стратегія розвитку туризму та курортів на період до 2026 року. Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 березня 2017 р. № 168-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon2.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-p (дата звернення: 17.08.2019).